

ZAANGAŻOWANIE RODZICÓW W PRZESTRZENI MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH (NA PRZYKŁADZIE ZJAWISKA SHARENTINGU)

Streszczenie: Współczesność coraz częściej zaskakuje nieprzewidywalnymi przemianami zarówno w skali makro-, mezo-, jak i mikrospołecznej. Po wielokroć z niedowierzaniem przyglądamy się zachodzącym wokół nas procesom, dostrzegamy coraz wyraźniej zarysowujący się oportunizm społeczny wobec przemian, w których człowieczeństwo przestaje mieć wymiar etyczny, w którym spektrum jest dobro człowieka, a prawda interpretowana jest coraz częściej przez pryzmat korzyści. Nowe postawy społeczne manifestowane są także w życiu rodziców, ich aktywności w wirtualnej przestrzeni (sharentingu) i w wypełnianiu ról rodzicielskich. Choć trudno przewidzieć, w jakim kierunku te procesy zmierzają, to w szczególności rodzice zobowiązani są podejmować działania, wyrażając brak akceptacji dla przedmiotowego pojmowania dziecka.

Przedmiotem analizy w prezentowanym artykule jest refleksja nad zjawiskiem sharentingu (upowszechniania przez rodziców informacji i wizerunku dotyczących swoich dzieci na łamach portali społecznościowych) odniesiona do opinii użytkowników Internetu. Kontekst zmian aktywności rodziców uwidocznia w mojej ocenie również nową funkcję społeczną pedagoga jako organizatora sieci informacji o zagrożeniach wynikających z niewłaściwego postępowania w mediach społecznościowych oraz tworzenie powiązań pomiędzy różnymi instytucjami publicznymi i niepublicznymi zajmującymi się dobrem dziecka.

Słowa kluczowe: sharenting, media społecznościowe, rola pedagoga społecznego, dobro dziecka.

Wprowadzenie

Obecne czasy sprzyjają kreacji własnego wizerunku, koncentracji na sobie, własnej ścieżce rozwoju, podkreślaniu indywidualnych osiągnięć, nadużywaniu zaimek „ja”, dzielenia się z innymi wszystkimi swoimi aktywnościami.

Jak słusznie napisał profesor Maciej Tanaś¹, „od wieków bawimy się w mimicy. Zakładanie i zdejmowanie masek jest nam tak samo bliskie jak zwierzętom”. Jego zdaniem „opisał to już wielki Roger Caillois², konstruując typologię gier, w jakie ludzie bawią się od zawsze. Imitacja, naśladowanie, kamuflaż, odgrywanie ról, symulacja, odmienna twarz, tożsamość wieloraka... wiążą się nie tylko z prawdą-

---

¹ *Nastolatki wobec Internetu*, [red.] M. Tanaś, Warszawa 2016, s. 5.

² R. Caillois, *Gry i ludzie*, [w:] *Antropologia widowisk. Zagadnienia i wybór tekstów*, [oprac.] A. Chałupnik, W. Dudzik, M. Kanabrodzki, L. Kolankiewicz, [wstęp i red.] L. Kolankiewicz, Warszawa 2005, s. 164-170.

ną zdolnością człowieka do przyjmowania wielu, odmiennych często, ról, ale też ze skłonnością do wkładania lub zrywania przynależnych im masek”.

Podobne uzasadnienia naukowych rozważań na temat współczesnego zaangażowania ludzi w przestrzeń wirtualną odnajduję u profesora Yuvala Noaha Harariego³. Historyk ten definiuje cywilizację *Homo sapiens* i czynniki wpływające na jej losy, zaliczając do nich m.in.: brexit, fake newsy, biotechnologię, sztuczną inteligencję, dewastację środowiska naturalnego, kryzys uchodźczy, terroryzm, schyłek liberalizmu czy też rozszerzoną o wirtualną rzeczywistość. We wspomnianym materiale wyraźnie podkreślony jest aspekt wyzwań technicznych, tj. zdecydowany udział technologii informacyjnej w życiu współczesnego człowieka i modyfikacja ludzkiej aktywności, implikująca zwiększoną swobodę przepływu danych o rodzinie i jej członkach.

Na potrzeby niniejszego artykułu skoncentrowałam się na ostatnim czynniku, tj. sharentingu (aktywności rodziców) w mediach społecznościowych.

Udział mediów społecznościowych w życiu rodziny

Przyglądając się bliżej współczesnym trendom i kształtującym je czynnikom można wysunąć wniosek, iż wokół nas dzieje się coś wielkiego i nieuchronnego zarazem. U podstaw leży cyfryzacja, czyli technologia, ale napędzana przez ludzi, którzy odrzucają *status quo*, wymyślają nowe usługi i produkty. Wszystko dzięki dostępowi do potęgi Internetu i znikającym barierom komunikacji. Sama „sieć” nabrała dwojakiego znaczenia. W wąskim ujęciu chodzi o Internet. Bez niego nie powstałyby portale społecznościowe czy aplikacje na urządzeniach mobilnych. Od sieci w tym szerokim znaczeniu pochodzi termin rewolucja sieci, akcentująca ich rolę w czwartej rewolucji przemysłowej. Zmiany technologiczne przebiegają w różnym tempie i w zależności od cyklu życia urządzeń. W sektorze usług zmiany przebiegają szybciej, stając się wszechogarniającymi, bo Internet, jak i portale/sieci są społeczne, tak jak media społecznościowe⁴.

Media nie znaczą już tylko, jak się powszechnie przyjęło, radia, prasy i telewizji. To coś więcej, jak pisze T. Szkudlarek⁵, to niemal fundamentalna dla ludzkiej kondycji instytucja zapośredniczenia, zmieniająca w toku historii swe techniczne oprzyrządowanie, operująca w związku z tym różnymi nośnikami znaczeń – ale zachowująca tę zasadniczą cechę, jaką jest konstruowanie paradoksalnej relacji człowieka i jego świata na zasadzie podstawienia, substytucji.

Rola, jaką w społeczeństwie odgrywają media, nie jest więc jednoznaczna i ciągle budzi szereg wątpliwości. Niezależnie jednak od tych rozbieżnych opinii jedno

³ Y.N. Harari, *21 lekcji na XXI wiek*, Kraków 2018, s. 92.

⁴ *Raport Gospodarka 4.0. Czas zmiany dla biznesu*, Warszawa 2017, s. 6.

⁵ T. Szkudlarek, *Media. Szkic z filozofii i pedagogiki dystansu*, Kraków 1998, s. 139.

jest pewne: skoro media kreują dziś rzeczywistość społeczną, ustalają modele, normy i standardy zachowania, nie wolno pozostawiać ich poza obszarem zainteresowań pedagogiki⁶.

A. Kaplan, M. Andreas, M. Haenlein⁷ definiują media społecznościowe jako „grupę bazujących na internetowych rozwiązaniach aplikacji, które opierają się na ideologicznych i technologicznych podstawach Web 2.0 i które umożliwiają tworzenie i wymianę wygenerowanych przez użytkowników treści.

Media społecznościowe to media służące społecznościowym interakcjom. Wyposażone w rozbudowany zestaw narzędzi komunikacyjnych coraz częściej wykraczają poza dotychczasową komunikację społecznościową. Dzięki wszechobecnej dostępności i skalowalności technik komunikacyjnych media społecznościowe wyraźnie zmieniły sposób komunikacji zarówno organizacji, społeczności, rodziny, jak i indywidualnych użytkowników, oraz stały się naturalnym miejscem wymiany informacji o sobie (sposobie życia).

Warto zaznaczyć, że w Polsce sieć pojawiła się w połowie lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Wówczas użytkownikami Internetu były głównie osoby dorosłe, które wykorzystywały sieć najczęściej w pracy zawodowej. Współcześnie z sieci korzystają niemal wszyscy, używając jej jako narzędzia nie tylko w pracy zawodowej, ale przede wszystkim w życiu prywatnym.

Jak podają A. Wrońska i R. Lange⁸ z Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej, dla wielu ludzi Internet jest miejscem, które stanowi niejako „środowisko naturalne”, a dla młodszego pokolenia Polaków Internet istnieje „od zawsze”. Dzięki mediom, serwisom społecznościowym, a także komunikatorom, witrynom ułatwiającym zdobywanie wiedzy, serwisom rozrywkowym, dla współczesnych użytkowników świat wirtualny jest rzeczywistością równoległą, tak samo angażującą, jak życie w świecie realnym. Zatem konstatacja, że Internet stał się powszechnym sposobem komunikacji, miejscem rozrywki oraz źródłem wiedzy jest oczywista. Ponadto corocznie zwiększa się liczba jego użytkowników. Końcoworoczne analizy polskiego badania Internetu wskazują, że w grudniu 2018 roku korzystało z niego 28 mln Polaków (13,9 mln kobiet oraz 14,1 mln mężczyzn). Łącznie wykonali oni 56,8 mld odsłon, zaś przeciętny internauta spędzał w sieci blisko 1 godz. 53 min. dziennie⁹.

Można zatem stwierdzić, iż trwająca rewolucja cyfrowa zmienia nadal nasze życie, zmieniając tym samym życie rodzin i jej członków. Jak podają m.in M. Karcz-

---

⁶ J. Dobrołowicz, *Mediatyzacja współczesności a procesy socjalizacji i wychowania*, „Pedagogia Christiana” 2014, 2/34, s. 138.

⁷ A. Kaplan, M. Andreas, M. Haenlein, *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media*, „Business Horizons” 2010, nr 53(1), s. 59–68.

⁸ A. Wrońska, R. Lange, *Nastolatek jako użytkownik Internetu – społeczny wzorzec konsumpcji*, [w:] *Nastolatki wobec Internetu*, [red.] M. Tanaś, Warszawa 2016, s. 15.

⁹ Polskie Badania Internetu. Raporty i Analizy. Polscy internauci w grudniu 2018, cyt. za: <http://pbi.org.pl/raporty/polscy-internauci-w-grudniu-2018/> [dostęp: 20.01.2019].

marzyk i A. Zbierchowska¹⁰, społeczeństwo informacyjne wraz z nowymi technologiami, mediami czy coraz powszechniej dostępnym Internetem to środowisko naturalne dla wielu współczesnych rodzin.

Współcześnie użytkownikami mediów społecznościowych są nie tylko przedstawiciele młodego pokolenia, ale również ich rodzice (wśród których, zdaniem Tapscotta¹¹, znajdują się członkowie *net generation*). Aktywność rodziców w kontekście dzielenia się w mediach społecznościowych informacjami o wyglądzie, zachowaniach i rozwoju swoich dzieci, jest rzadziej monitorowana i poświęca się jej wciąż stosunkowo niewiele uwagi¹².

Jak wynika z literatury przedmiotu, w Polsce rośnie zainteresowanie tym zjawiskiem. A Brosh¹³ i A. Błasiak¹⁴ wskazały, że efekt rozwoju mediów jest widoczny w aktywności rodzicielskiej, potwierdza ją bowiem także redefinicja ich partycypacji w kulturze i komunikacji wewnątrzrodzinnej. Znajduje to szczególnie wyraz w pojmowaniu rodzicielstwa, czy także narracji rodziców. Odzwierciedlają to ponadto dynamiczne zmiany o charakterze globalnym oraz nowoczesny porządek społeczny.

Dotychczas aktywność rodzicielska i zadania wynikające z wypełnianych przez rodziców funkcji najczęściej określane były przez pryzmat realizacji potrzeb ekonomicznych, wychowawczych i opiekuńczo-socjalizujących¹⁵. W dzisiejszej rzeczywistości społecznej aktywność rodziców nie jest już tak oczywista. Wielowymiarowość i zmienność relacji między rodzicami a dziećmi uwidoczniła inny, coraz częściej wirtualny obszar działań.

We właściwie funkcjonujących rodzinach (w których rodzice nie przechodzą jedynie na komunikację/relację pośrednią) technologie przesyłania i przetwarzania sprzyjają zacieśnianiu więzi wewnątrzrodzinnych dzięki doskonalszej i szybszej możliwości komunikowania się rodziców z dziećmi, chociażby przy użyciu urządzeń mobilnych, jak telefon.

Należy zatem podkreślić, iż tytułowe „zaangażowanie rodziców w przestrzeni mediów społecznościowych”, wynikać będzie z osobistych doświadczeń, osobistej eksploracji i wypracowanego, indywidualnego schematu realizacji przyjętych wzorców rodzicielskich. Szeroki wachlarz jednostkowych ustosunkowań wobec roli ro-

¹⁰ M. Karczmarczyk, A. Zbierchowska, *Wizerunek rodziny polskiej w Internecie - analiza semiotyczna wybranych forów dyskusyjnych*, „Wychowanie w Rodzinie” 2016, XIII (1), s. 88, 90.

¹¹ D. Tapscott, *Cyfrowa dorosłość. Jak pokolenie sieci zmienia nasz świat*, Warszawa 2010, s. 47.

¹² T. Ammari, P. Kumar, C. Lampe, S. Schoenebeck, *Managing Children's Online Identities: How Parents Decide what to Disclose about their Children Online*, 2015. https://www.researchgate.net/publication/300727717_Managing_Children's_Online_Identities/download [dostęp: 20.01.2019].

¹³ A. Brosh, *Sharenting - nowy wymiar rodzicielstwa?* [w:] *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa*, [red.] H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski, Poznań 2017, s. 379.

¹⁴ A. Błasiak, *Sharenting - współczesną formą rodzicielskiej narracji*, „Horyzonty Wychowania” 2018, Vol 17, No 42, s. 125-134.

¹⁵ Z. Tyszka, *Rodzina we współczesnym świecie*, Wyd. UAM, Poznań 2003, s. 15-18

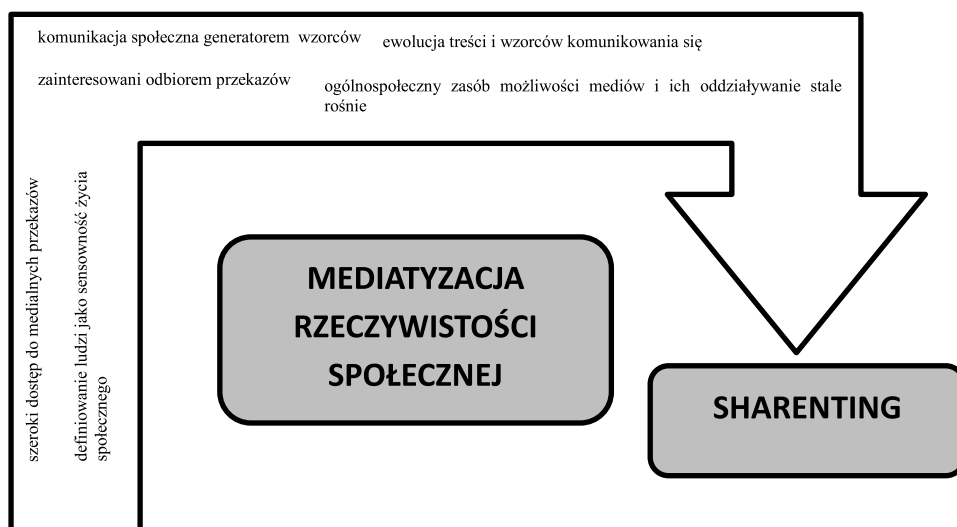
dzicielskiej może wahać się, zdaniem M. Łoś¹⁶, od odrzucenia roli, aż po przesadnie jej gloryfikowanie, określane mianem fetyszyzacji roli.

Widoczne współcześnie upowszechnienie w rodzinie środków masowej komunikacji prowadzi do mediatyzacji rzeczywistości społecznej, która oznacza, zdaniem J. Dobrołowicz¹⁷, proces pośrednictwa mediów w doświadczaniu świata; wpływanie przez media na postrzeganie przez poszczególnych członków rodziny rzeczywistości niedostępnej bezpośrednio poznaniu wraz z konsekwencjami takiego pośrednictwa; czy, jak uzasadnia dodatkowo W. Pisarek,¹⁸ kształtowanie obrazu całej rzeczywistości społecznej, a nawet kompleksowych doświadczeń społecznych pod wpływem konstrukcji medialnych.

W wyniku mediatyzacji życia wewnątrzrodzinnego pojawia się trend do internalizacji postaw i wzorów zaczerpniętych bezpośrednio z mediów.

Poniższy schemat ilustruje zjawiska związane z mediatyzacją wewnątrzrodzinną.

Schemat 1. Zjawiska związane z mediatyzacją wewnątrzrodzinną

Źródło: Opracowanie własne.

Media społecznościowe nie pełnią obecnie roli neutralnego pośrednika między „dysponentem wiedzy” a „odbiorcą przekazu”. Ich współczesna rola widoczna jest w powiązaniach różnych odbiorców oraz determinowana jest cywilizacyjnymi procesami: globalizacji, indywidualizacji, komercjalizacji. W tym aspekcie media

¹⁶ M. Łoś, *Role społeczne w nowej roli*, [w:] *Małe struktury społeczne*, [red.] I. Machaj, Lublin, 2002, s. 101.

¹⁷ J. Dobrołowicz, *Mediatyzacja współczesności a procesy socjalizacji i wychowania*, „Pedagogia Christiana” 2014, 2/34, s. 141.

¹⁸ W. Pisarek, *Słownik terminologii medialnej*, Kraków 2016, s. 118.

społecznościowe proponują pewną wizję społecznej racjonalności i kształtują medialny habitus,¹⁹ tj. system dyspozycji, postaw, schematów myślowych, tendencji działania, reakcji emocjonalnych czy nawyków.

Można uznać, że każdy członek rodziny może uważać sferę swojej aktywności wirtualnej za własną, wyrażającą jego indywidualność i podlegającą jego świadomej kontroli. Jednak, jak wskazują dotychczasowe analizy, habitus rodzi się pod wpływem czynników zewnętrznych, których wpływ nie zawsze jest uświadomiony przez człowieka. Wyrazem tego typu zaangażowania jednostki może być zjawisko sharentingu.

Zjawisko sharentingu w świetle dotychczasowych badań

Termin „sharenting” powstał z połączenia dwóch angielskich słów: *parenting*, oznaczający rodzicielstwo (w znaczeniu pełnienia roli rodzicielskiej) oraz *sharing*, oznaczający czynność rozpowszechniania. Określenie to, jak piszą B. Keith i S. Steinberg²⁰, odwołuje się do zaangażowania rodziców głównie w przestrzeni mediów społecznościowych, polegającego na regularnym zamieszczaniu szczegółowych informacji (zdjęć, filmików i innych treści) o swoich dzieciach. Warto dodać, iż sharenting odróżnia się od oversharentingu, oznaczającego ekstremalną aktywność rodziców w tym obszarze oraz troll parentingu, oznaczającego dzielenie się treściami, które wprost kompromitują dzieci, lub pokazują trudne dla nich momenty²¹. Jak wynika z dotychczasowych doniesień oraz zrealizowanych na potrzeby niniejszego artykułu badań, zjawisko sharentingu ma charakter wielowymiarowy. Dotychczasowe analizy badaczy potwierdzają to, wskazując m.in. na różnorodną motywację oraz konsekwencje tego typu zaangażowania rodziców w przestrzeni mediów społecznościowych (szczególnie w kontekście dobra dziecka). Zarówno w polskiej, jak i zagranicznej²² debacie społecznej na temat sharentingu szczególnie namysł skierowany jest na relację pomiędzy prawem rodzica do swobodnej ekspresji a prawem dziecka do zachowania swej prywatności, godności i tożsamości oraz

¹⁹ R. Ilnicki, *Wirtualny habitus cyberkultury*, „Hybris” 2015, nr 31, s. 143.

²⁰ B.E. Keith, S. Steinberg, *Parental sharing on the Internet. Child privacy in the age of social media and the pediatrician's role*, „JAMA Pediatrics” 2017, nr 171(5), s. 413.

²¹ K. Majak, *Troll Parenting, czyli rodzice wysmiewają własne dzieci w Internecie 2013*, <http://natemat.pl/60525,troll-parenting-czyli-rodzice-wysmiewaja-wlasne-dzieci-w-internecie>, [dostęp: 6.01.2019].

²² Raport Pew Research Center dotyczący aktywności rodziców w mediach społecznościowych z 2014 roku przygotowany w Stanach Zjednoczonych wskazuje, że 75% rodziców korzysta z mediów społecznościowych, z czego matki nieco częściej używają mediów społecznościowych jako zasobu dla rodziców niż ojcowie; zob.: M. Duggan, A. Lenhart, C. Lampe, N.B. Ellison, *Parents on social media*. Pew Research Center. <http://www.pewinternet.org/2015/07/16/parents-and-social-media/> [dostęp: 6.01.2019].

na działania edukacyjne dedykowane rodzicom i profesjonalistom, mające na celu zachowanie w realizacji wspomnianych praw.

Wśród polskich doniesień, m.in. A. Błasiak²³, M. Wiatr²⁴, A. Brosh²⁵, odnaleźć można wnioski, iż działania rodziców uzewnętrzniających aktywność własną, wizerunek swoich dzieci oraz dzielących się swoim życiem za pomocą nowych technologii wskazują, że nierzadko jedni naśladują innych, implikując specyficzny mechanizm narracyjnych i autonarracyjnych wytworów wirtualnych. Zaangażowanie rodziców w przestrzeni mediów społecznościowych w kontekście zjawiska sharentingu zilustrować może również kategoryzacja autonarracyjnej aktywności człowieka w ujęciu E. Soroko²⁶ czy P. Oleś²⁷.

Pierwsza autorka sklasyfikowała aspekty aktywności narracyjnej człowieka na podmiotowy, biologiczny i społeczno-kulturowy.

Drugi ze wspomnianych autorów stwierdził, iż potrzeby tworzenia historii na temat siebie i własnego życia dają się pogrupować w trzy zespoły. Pierwszy stanowią potrzeby związane z integracją osobowości; drugi – potrzeby związane ze społecznym funkcjonowaniem człowieka i uczestniczeniem w kulturze; zaś trzeci – potrzeby związane z samookreśleniem: zrozumieniem siebie i własnego losu.

Jak wskazuje analiza literatury przedmiotu i własne obserwacje oraz badania, sharenting to zjawisko bardzo powszechne. Pięć lat temu dowiedli tego również badacze²⁸ z Uniwersytetu Michigan. Według ich wniosków sharenting jest zjawiskiem masowym, gdyż ponad 50% badanych matek i 34% badanych ojców ujawniło swoje zaangażowanie w mediach społecznościowych jako rodzic. Ponadto, jak wskazali respondenci, zdecydowana większość (74% ogółu badanych) potwierdziła znajomość innych rodziców, którzy udostępniają zbyt wiele informacji o swoich dzieciach w Internecie (umieszczanie nieodpowiednich zdjęć, wpisów zawstydzających dzieci czy też informacji o aktualnym pobycie dziecka). Jedne z ostatnich amerykańskich doniesień badawczych P. Otero²⁹ wskazują, że większość dzieci poniżej drugiego roku życia ma w Internecie swój cyfrowy ślad.

---

²³ A. Błasiak, *Sharenting - współczesną formą rodzicielskiej narracji*, „Horyzonty Wychowania” 2018, vol. 17, nr 42, s. 125.

²⁴ M. Wiatr, *Konteksty refleksyjności współczesnych rodziców*, „Teraźniejszość - Człowieka - Edukacja” 2015, t. 18, (3)71, s. 71.

²⁵ A. Brosh, *Sharenting - nowy wymiar rodzicielstwa?* [w:] *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa*, [red.] H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski, Poznań 2017, s. 380.

²⁶ E. Soroko, *Aktywność autonarracyjna osób o różnych poziomach organizacji osobowości. Opowieści o bliskich związkach*, Poznań 2014, s. 91.

²⁷ P. Oleś, *Autonarracyjna aktywność człowieka*, [w:] *Narracja. Teoria i praktyka*, [red.] B. Janusz, K. Gdowska, B. de Barbaro, Kraków 2008, s. 39.

²⁸ <https://mottpoll.org/reports-surveys/parents-social-media-likes-and-dislikes-sharenting>, [dostęp: 6.01.2019].

²⁹ P. Otero, *Sharenting... should children's lives be disclosed on social media?* „Arch Argent Pediatr” 2017, nr 115(5), s. 412-413.

Warto również zwrócić uwagę na polskie doniesienia m.in. A. Brosch³⁰ i A. Błasiak. Ze źródeł wspomnianych autorek wynika, że polscy rodzice bardzo aktywnie uczestniczą w medialnej, wirtualnej przestrzeni, systematycznie zamieszczają komentarze pod zdjęciami oraz prowadzą konwersację z innymi użytkownikami. Wyniki badań A. Brosch korespondują z danymi otrzymanymi przez P. Otero. Obie badaczki udowodniły, że zamieszczane zdjęcia i wpisy stanowią dokładną ilustrację życia dziecka, która często zaczyna się przed jego urodzeniem, poprzez zamieszczanie zdjęć przyszłej matki wykonanych podczas ciąży, czy też wyniku badań ultrasonograficznych³¹. Ponadto popularny portal społecznościowy, jakim jest Facebook, dla polskich rodziców stanowi miejsce wyrażania własnych uczuć do dziecka.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, iż nie wszyscy rodzice są świadomi konsekwencji swojej aktywności w przestrzeni portali społecznościowych. Kierując się chęcią podzielenia się ze światem swoją radością z posiadanych dzieci, zamieszczają najczęściej ich fotografie, dzielą się sukcesami, ale zapominają, iż wirtualna przestrzeń stanowi materiał dostępny dla innych. Ich zaangażowanie nie zawsze motywowane jest tylko dobrymi pobudkami, czasami dzielą się oni z innymi również swoimi rodzicielskimi problemami, a portal społecznościowy stanowi dla nich miejsce podtrzymania więzi społecznej z innymi. Większość badań wskazuje, że rodzice nie dostrzegają zagrożeń wynikających z udostępniania w Internecie informacji o dzieciach i swoich rolach rodzicielskich. Potwierdzają to również zestawienia Centrum Badania Opinii Społecznej³², zgodnie z którymi co czwarty dorosły użytkownik sieci zamieszcza w Internecie zrobione przez siebie zdjęcia lub filmy.

W tym kontekście należy zaznaczyć, iż dziecko nie może oddziaływać na internetową aktywność swoich rodziców, którzy często bezrefleksyjnie obrazują jego życie i przekierowują informacje do wirtualnego świata. Tak jak już wspomniałam powyżej, motywy zaangażowania rodziców są zróżnicowane. Mogą wynikać z niewystarczających bezpośrednich kontaktów interpersonalnych we wczesnej fazie rodzicielstwa, na co wskazuje m.in. A. Pluszyńska³³.

Podjmując się próby analizy zjawiska wśród internautów zadano im na potrzeby uzupełnienia analizy literatury przedmiotu kilka pytań powiązanych ze zjawiskiem sharentingu. Opinie badanych zilustrowano na wykresie 1.

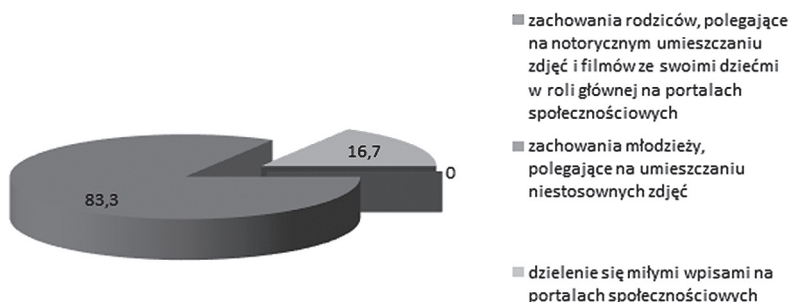
³⁰ A. Błasiak, *Sharenting-współczesną formą rodzicielskiej narracji*, „Horyzonty Wychowania” 2018, vol. 17, nr 42, s. 131.

³¹ A. Brosch, *Sharenting - nowy wymiar rodzicielstwa?* [w:] *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa*, [red.] H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski, Poznań 2017, s. 384.

³² *Korzystanie z Internetu*. CBOS 2017, nr 49, s. 10, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_049_17.PDF, [dostęp: 6.01.2019]

³³ A. Pluszyńska, *Mamo, tato - pomyśl zanim wrzucisz coś do sieci*, 2017, zob.: <http://wyborcza.pl/7,156282,22105421,mamo-tato-pomysl-zanim-wrzucisz-cos-do-sieci.html>, [dostęp: 12.01.2019].

Wykres 1. Znaczenie pojęcia „sharenting” w opinii Internautów

Źródło: Badania własne

Jak wynika z otrzymanych danych, znaczenie pojęcia „sharenting” jest znane dla większości ankietowanych. Pragnę jednak zaznaczyć, iż nie weryfikowano respondentów pod względem wypełniania roli rodzicielskiej i wieku, zatem pocieszającą jest świadomość znaczenia tego zjawiska i niebezpieczeństwa, a jakie ze sobą niesie. Jednak należy podejmować dalsze badania i pedagogizację, zwłaszcza wśród rodziców „facebookowych dzieci”³⁴.

Wykres 2. Konsekwencje umieszczania przez rodziców zdjęć dziecka w Internecie

Źródło: Badania własne.

³⁴ J. Szczęsny, *Bezmyślne wrzucanie zdjęć dzieci w social media doczekało się swojej nazwy. Naukowcy mówią o tym: „sharenting”* 2016, cyt za: <https://antyweb.pl/sharenting-social-media/> [dostęp: 12.01.2019].

Konsekwencje umieszczania przez rodziców zdjęć własnych pociech mogą być rozmaite. Niestety, wśród opiekunów publikujących tego typu dane występują osoby, które nie podejmują refleksji o tym rodzaju zaangażowania w przestrzeni portali społecznościowych. Jak wskazują badania, rodzice częściej dostrzegają pozorne korzyści, niż mają obawy, że kiedy ich dzieci dorosną, mogą poczuć się zakłopotane tym, co zostało wcześniej upublicznione na ich temat. Ciekawym aspektem jest także odbiór przez badanych rodziców aktywności innych rodziców w kontekście oversharentingu³⁵.

Większość rodziców korzystających z mediów społecznościowych zna innego rodzica, który ich zdaniem, udostępnił zbyt wiele informacji o swoim dziecku, w tym podał krepujące szczegóły na jego temat. Ten prawno-etyczny aspekt może stanowić kolejny obszar dociekań badawczych. W świetle polskich aktów normatywnych wizerunek jest dobrem osobistym człowieka, które podlega ochronie przepisów prawa cywilnego oraz prawa autorskiego. Warto uświadamiać rodzicom, że ponieważ dziecko nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, to oni winni dbać o jego dobro i we właściwy sposób dysponować wizerunkiem dziecka. Konsekwencje i uwarunkowania prawne wzmocniają więc w tym aspekcie naturalną rolę rodziców jako obrońców dobra dziecka, w tym protektorów/dysponentów jego cyfrowej tożsamości.

Warto zaznaczyć, iż przestrzeń mediów społecznościowych nie jest jedyną, w której upubliczniane są zdjęcia dzieci. Współcześnie obszarem zyskujących coraz większą popularność wśród rodziców są blogi parentingowe oraz repozytoria fotograficzne. Rozpowszechnianiu zdjęć towarzyszą także wpisy związane z danym miejscem, okolicznością powstania zdjęcia itp. Niektórzy zaangażowani w tej przestrzeni rodzice oprócz dokumentowania chwil z życia swoich pociech dodają również nagrania (filmy) wykazując się przy tym inwencją twórczą i poza dodawaniem sytuacji z codziennego, rodzinnego życia, umieszczają wystylizowane obrazy, które z czasem mogą zostać wykorzystane przeciwko dziecku (żarty, zawstydzanie). Z badań A. Brosch zrealizowanych w 2015 roku wśród 168 rodziców użytkowników Fb, wynika, że 113 badanych (67,3%) udostępniło na swoich profilach przynajmniej jedno zdjęcie, które zostało uznane za niewłaściwe czy zawstydzające.

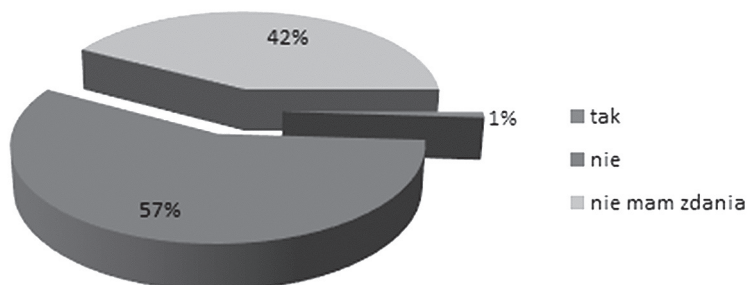
Wśród osób, które wypełniły kwestionariusz ankiety, zdecydowana większość odpowiedziała negatywnie na pytanie czy jako rodzic zamieściłaby zdjęcie swojego dziecka.

---

³⁵ J. Pyżalski, *Dzieci w wieku przedszkolnym w świecie technologii informacyjno-komunikacyjnych - w stronę zagrożeń*, [w:] *Małe dzieci w świecie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Po między utopijnymi szansami a przesadzonymi zagrożeniami*, [red.] J. Pyżalski, Łódź 2017, s. 160.

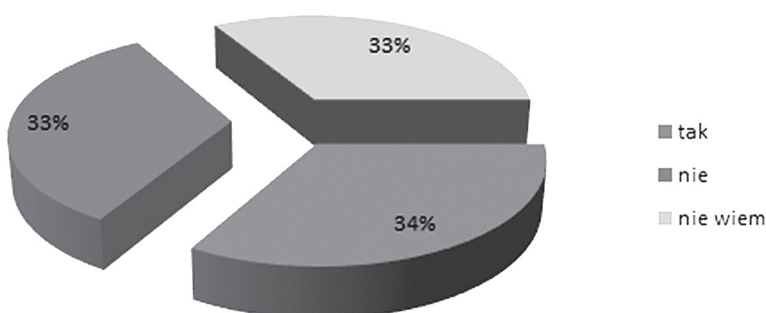
Wykres 3. Opinia o dodawaniu w Internecie zdjęć swojego dziecka

Źródło: Badania własne.

Mając świadomość, iż badacze sharentingu wyraźnie podkreślają jego ujemne skutki dla jednostki i relacji wewnątrzrodzinnej, ciekawe wydało się poznanie opinii internautów na temat, czy ktoś z kręgu ich bliskich, znajomych udostępnił ich zdjęcie w Internecie bez udzielonej wcześniej zgody. Wskazania badanych zilustrowano na poniższym wykresie.

Wykres 4. Opinia badanych na temat udostępniania przez bliskich/znajomych zdjęć w Internecie bez wiedzy fotografowanego

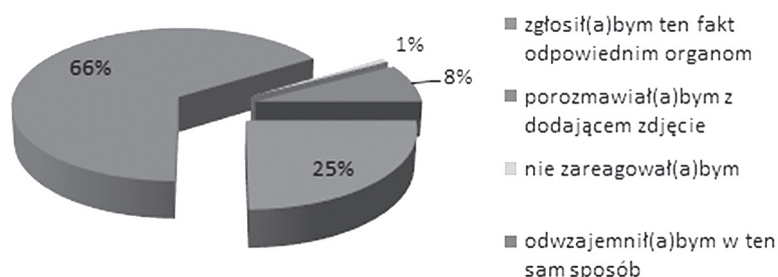

Źródło: Badania własne.

Jak wynika z otrzymanych danych, badani w porównywalnej liczbie potwierdzili fakt udostępnianie ich zdjęć w wirtualnej przestrzeni.

Nie wyodrębniono zdecydowanej większości głosów, zatem można przypuszczać, że wśród osób wypełniających ankietę on-line występowały osoby, które miały świadomość dzielenia się przez innych ich własnym wizerunkiem, jak i osoby, które nigdy nie doświadczyły takiej sytuacji oraz nie mające wiedzy na ten temat.

Wykres 5. Opinia badanych dotycząca reakcji na udostępnienie ich zdjęć bez ich wiedzy

Źródło: Badania własne.

Odnosząc się do prawa dysponowania własnym wizerunkiem interesujące wydało się zebranie opinii, dotyczących reakcji na niewłaściwy sposób wykorzystania zdjęcia respondentów. Mając świadomość prawa do dysponowania własnym wizerunkiem zadano badanym pytanie o sposób reakcji na naruszenie zasady ich prywatności/podzielenie się różnymi informacjami o nich samych.

Jak wynika z otrzymanych danych, większość (66% ogółu badanych) przeciwstawia się takiej sytuacji i podjęłaby się rozmowy z publikującym ich zdjęcie. Tego typu zdarzenie dla 25% respondentów generuje reakcję obronną, w postaci zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom, zaś dla 8% implikuje chęć odwzajemnienia.

Podsumowanie

Uwzględniając rosnącą liczbę członków przestrzeni mediów społecznościowych można przypuszczać, iż sharenting będzie nadal powszechną praktyką wśród wielu rodziców, zwłaszcza wśród młodych rodziców „dzieci facebookowych”, dla których funkcjonowanie i aktywność w cyberrzeczywistości jest naturalną częścią ich aktywności.

Wśród badaczy tego zjawiska odczytać można wiele niepokojących sygnałów, stanowiących obszar oddziaływania pedagoga społecznego, dla którego ważne miejsce stanowią środowiskowe uwarunkowania rozwoju człowieka.

Zjawisko to budzi pewne obawy (uwzględniając dane z ankiety badania opinii internautów) wskazujących zachwianie równowagi w obszarze swobodnej ekspresji rodzicielskiej. Trudno jest założyć, jakie będą konsekwencje, które mogą ponieść dzieci rodziców mocno zaangażowanych w przestrzeń portali społecznościowych. Jako jednostki posiadające cyfrowe ślady, których nie są autorami, czy cyfrową tożsamość, mogą być przedmiotowo potraktowane, zaś informacje wprowadzone do sieci stanowiąc mogą element składowy ich profilu psychologicznego, który może być wykorzystany w przyszłości.

Mając świadomość rozwoju technologii, w dobie rewolucji 4.0 trudno jednoznacznie przewidzieć przyszłość aktywności rodzicielskiej podzielanej on-line.

Dla pedagoga społecznego stanowi to z pewnością obszar do pogłębionych badań i wdrażania konkretnych działań profilaktycznych, edukacyjnych i poradniowych/wspierających.

Literatura

- Ammari T., Kumar P., Lampe C., Schoenebeck S., *Managing Children's Online Identities: How Parents Decide what to Disclose about their Children Online*, 2015.
- Błasiak A., *Sharenting - współczesną formą rodzicielskiej narracji*, „Horyzonty Wychowania” 2018, nr 17(42).
- Brosch A., *Sharenting - nowy wymiar rodzicielstwa?* [w:] *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa*, [red.] H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2017.
- Brosch A., *When the child is Born in the Internet: sharenting as a growing trend among parents on Facebook*, „The New Educational Review” 2016, nr 43(1).
- Caillois R., *Gry i ludzkie*, [w:] *Antropologia widowisk. Zagadnienia i wybór tekstów*, [oprac.] A. Chałupnik, W. Dudzik, M. Kanabrodzki, L. Kolankiewicz, [wstęp i red.] L. Kolankiewicz, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.
- Davis M. M., *Parents on Social Media: Likes and Dislikes of Sharenting*. C.S. Mott Children's Hospital, University of Michigan Health System, Vol. 23, Issue 2, March 16. https://mottpoll.org/sites/default/files/documents/031615_sharenting_0.pdf [dostęp: 27.12.2017].
- Dobrołowicz J., *Mediatyzacja współczesności a procesy socjalizacji i wychowania*, „Pedagogia Chrystiana” 2014, nr 2/34.
- Duggan M., Lenhart A., Lampe C., Ellison N. B., *Parents on social media*. Pew Research Center 2015, <http://www.pewinternet.org/2015/07/16/parents-and-social-media/>, [dostęp: 9.09.2018].
- Herari Y. N., *21 lekcji na XXI wiek*, Wyd. Literackie, Kraków 2018.
- Ilnicki R., *Wirtualny habitus cyberkultury*, „Hybris” 2015, nr 31.
- Kaplan A., Andreas M., Haenlein M., *Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media*, „Business Horizon's” 2010, nr 53(1).
- Karczmarzyk M. A., Zbierchowska A., *Wizerunek rodziny polskiej w Internecie - analiza semiotyczna wybranych forów dyskusyjnych*, „Wychowanie w Rodzinie” 2016, XIII (1).

- Keith B. E., Steinberg S., *Parental sharing on the Internet. Child privacy in the age of social media and the pediatrician's role*, „JAMA Pediatrics” 2017, nr 171(5).
- Łoś M., *Role społeczne w nowej roli [w:] Małe struktury społeczne*, [red.] I. Machaj, Wyd. UMCS, Lublin, 2002.
- Majak K., *Troll Parenting, czyli rodzice wysmiewają własne dzieci w Internecie*, 2013, <http://natemat.pl/60525,troll-parenting-czyli-rodzice-wysmiewaja-wlasne-dzieci-w-internecie>, [dostęp: 6.01.2019].
- Nastolatki wobec Internetu*, [red.] M. Tanaś, Wyd. NASK, Warszawa 2016.
- Oleś, P., *Autonarracyjna aktywność człowieka*, [w:] *Narracja. Teoria i praktyka*, [red.] B. Janusz, K. Gdowska, B. de Barbaro, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- Otero P., *Sharenting... should children's lives be disclosed on social media?* „Arch Argent Pediatr” 2017, nr 115(5).
- Pisarek W., *Słownik terminologii medialnej*, Wyd. Universitas, Kraków 2016.
- Pluszyńska, A., *Mamo, tato - pomyśl, zanim wrzucisz coś do sieci*. <http://wyborcza.pl/7,156282,22105421,mamotatopomyslzanimwrzuciszcosdosieci.html> [dostęp: 06. 04. 2018].
- Pyżalski J., *Dzieci w wieku przedszkolnym w świecie technologii informacyjno-komunikacyjnych - w stronę zagrożeń [w:] Małe dzieci w świecie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Pomiedzy utopijnymi szansami a przesadzonymi zagrożeniami*, [red.] J. Pyżalski, Wyd. Eter, Łódź 2017.
- Raport Gospodarka 4.0. Czas zmiany dla biznesu*, Wyd. PKN Orlen, Warszawa 2017.
- Sorok E., *Aktywność autonarracyjna osób o różnych poziomach organizacji osobowości. Opowieści o bliskich związkach*, Wyd. UAM, Poznań 2014.
- Szczęśny T., *Bezmyślne wrzucanie zdjęć dzieci w social media doczekało się swojej nazwy. Naukowcy mówią o tym: „sharenting” 2016*, <https://antyweb.pl/sharenting-social-media/> [dostęp: 12.01.2019].
- Szkudlarek T., *Media. Szkic z filozofii i pedagogiki dystansu*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 1998.
- Szpunar M., *Kultura cyfrowego narcyzmu*, Wydawnictwo AGH, Kraków 2016.
- Tapscott D., *Cyfrowa dorosłość. Jak pokolenie sieci zmienia nasz świat*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010.
- Tyszką Z., *Rodzina we współczesnym świecie*, Wyd. UAM, Poznań 2003.
- Urbaniak-Zajac D., *Narracja a biograficzna perspektywa badawcza*, „Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne” 2017, nr 1(4).
- Wiatr M., *Konteksty refleksyjności współczesnych rodziców*, „Terazniejszość - Człowiek - Edukacja” 2015, nr t. 18, 3(71).
- Wrońska A., Lange R., *Nastolatek jako użytkownik Internetu - społeczny wzorzec konsumpcji [w:] Nastolatki wobec Internetu*, [red.] M. Tanaś, Wyd. NASK, Warszawa 2016.

PARENTAL INVOLVEMENT IN SOCIAL MEDIA SPACE ON THE EXAMPLE OF SHARENTING

Summary: Modern age baffles us frequently with unforeseeable changes on macro-, meso and microsocial levels. How often do we not observe with unbelieving eyes changes in full progress around us, how often are we stunned by the ever more obvious social opportunism in the face of changes which renounce humaneness and humanity which focus on human weal and happiness, as our ethical guideline, and instead „truth” is put on the same level with gain and advantage. New social attitudes are likewise apparent in the sphere of parenthood, in the parents' involvement in cyberspace (sharenting) and in the performing of their parental role.

Though future developments are impossible to predict, it is the parents' obligation and responsibility to take over control in this case and not give their offspring too much free hand in such decisive and particular matters.

Subject of the submitted paper are considerations on the issue of sharenting, i.e. the parents' active involvement in the publishing of their offsprings' personal information and image on social networks' portals and the opinion of internet users.

The scale of changes in parenting emphasises in my opinion a new social responsibility of the pedagogue, who should take on the challenge and act as a coordinator who compiles and makes accessible information about improper and careless use of social media and establishes connections and grids between various public and non public institutions and organizations which act in the name of child welfare.

Key words: Sharenting, social media, responsibilities of the social pedagogue, child welfare.